Φως Ιλαρόν

Μηνιαία Έκδοση της Ενορίας Αγίων Αναργύρων Περιβολίων Ρεθύμνου. Περίοδος β΄, φ. 1 (13). Οκτώβριος 2013

Προλογικό Σημείωμα

Μητροπολίτου Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ.κ. Εὐγενίου

Μέ πολλή χαρά προτάσσομε λίγες γραμμές στήν περιοδική ἔκδοση τῆς Ἐνορίας τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων Περιβολίων Ρεθύμνης μέ τόν εὔστοχο καί εὔγλωττο τίτλο «Φῶς ἱλαρόν». Ἡ ἔκδοση αὐτή ἀποτελεῖ καρπό τῆς ποιμαντικῆς ἀγωνίας τοῦ Αἰδεσ. Πρωτ. Ἀνδρέα Ἀράμπογλου καί τῶν καλῶν συνεργατῶν του, οἱ ὁποῖοι κατανόησαν πώς ἐκεῖνο πού ἔχομε ὅλοι μας ἀνάγκη στίς κρίσιμες ἡμέρες πού διερχόμαστε εἶναι τό Φῶς καί ἡ Ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πού χαρίζει παρηγορία καί ἐμπνέει ἐλπίδα καί ὑπομονή στίς δοκιμασίες καί στίς θλίψεις. Καί θέλησαν, κινούμενοι μέ πολλή ἀγάπη, νά προσφέρουν στούς ἀδελφούς πνευματικό ἐπιστηριγμό, θά μπορούσαμε νά ποῦμε καί πνευματικό ἀνεφοδιασμό.

Εὐελπιστοῦμε ὅτι τό «Φῶς ἱλαρόν» θά ἀνταποκριθεῖ μέ ἐπιτυχία καί στό μέλλον, ὅπως τό πράττει ἕως τώρα, στόν πολλά ὑποσχόμενο τίτλο του καί θά φωτίζει, θά παιδαγωγεῖ, θά ἀναψύχει καί θά δροσίζει πνευματικά τίς ψυχές ὅσων τό διαβάζουν, τῶν κοπιώντων καί πεφορτισμένων πού διψοῦν, κατά τό προφητικόν λόγιον, ὄχι ἀπό «λιμόν ὕδατος καί ἄρτου», ἀλλά ἀπό «λιμόν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου».

Εὐχαριστοῦμε τόν π. Ἀνδρέα γιά τούς κόπους πού καταβάλλει γιά αὐτό τό σπουδαῖο ἔργο καί εὐλογοῦμε πατρικά τήν ἔκδοσή του. Ἰδιαιτέρως ἐκφράζομε τήν εὐγνωμοσύνη καί τήν εὐαρέσκειά μας στόν ἐκλεκτό καί πρόθυμο ἀρωγό στήν πνευματική διακονία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας κ. Θεόδωρο Ρηγινιώτη, θεολόγο, τοῦ ὁποίου ἡ γλαφυρή γραφίδα κοσμεῖ τίς σελίδες καί τοῦ ἀνά χεῖρας φυλλαδίου.

Εὐχόμαστε ἀπό καρδιᾶς στούς συντελεστές αὐτῆς τῆς ἐκδόσεως καί στούς ἀναγνῶστες της, νά ὠφελοῦνται καί νά οἰκοδομοῦνται πνευματικά ἀπό τήν μελέτη τῶν κειμένων πού θά φιλοξενεῖ. Ὥστε καί ἡ συγκεκριμένη πρωτοβουλία νά καταστεῖ ἕνας ἀκόμη καθαρός ἀναμεταδότης τοῦ Ἁγίου Θελήματος τοῦ Θεοῦ στίς ζωές τῶν πιστῶν μελῶν τῆς Τοπικῆς μας Ἐκκλησίας. Προτείναμε μάλιστα, γιά τόν παραπάνω λόγο, στούς συντελεστές τοῦ «Φῶς ἱλαρόν» νά ἐξακτινώσουν τήν ἀγαθή αὐτή προσπάθειά τους καί σέ ἄλλες Ἐνορίες τῆς Μητροπόλεώς μας, νά παραχωροῦν ἀντίτυπα γιά νά διανέμονται καί στά μέλη ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν, γιά νά οἰκοδομοῦνται ὅσο γίνεται περισσότεροι ἄνθρωποι. Καί ἔχομε τήν πρόθεση νά ἀναδημοσιεύονται τά φύλλα τῆς περιοδικῆς αὐτῆς ἐκδόσεως καί στήν ἱστοσελίδα τῆς Μητροπόλεώς μας, γιά νά μποροῦν οἱ ἐπισκέπτες της ἀπό ὅλο τόν κόσμο νά τά διαβάζουν.

Ἐκφράζομε γιά μιά ἀκόμη φορά τήν χαρά ἀλλά καί τήν εὐαρέσκειά μας γιά τό πνευματικό αὐτό ἐγχείρημα, πού γίνεται μόνο γιά τήν δόξα τοῦ Ἁγίου Ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, τό εὐλογοῦμε καί εὐχόμαστε Ἐκεῖνος νά χαριτώνει πάντοτε τούς συντελεστές καί τούς ἀναγνῶστες του.

Μέ ἐγκάρδιες πατρικές εὐχές καί πολλή ἀγάπη

Ὁ Ἐπίσκοπός σας

† Ὁ Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου Εὐγένιος

Ρέθυμνο, 9 Ὀκτωβρίου 2013

«Διάκοι, παπάδες και δεσποτάδες» (διάκονοι, πρεσβύτεροι, επίσκοποι): το χάρισμα της ιερωσύνης

Η **ιερωσύνη** είναι το χάρισμα του Θεού που κάνει κάποιον ιερέα. Πηγάζει από το Χριστό, που είναι ο μόνος και μέγιστος Αρχιερέας μας, γιατί Εκείνος τέλεσε την ύψιστη θυσία λατρείας προς το Θεό: τη θυσία της πάναγνης, πεντακάθαρης και αθώας ζωής Του.

Το χάρισμα της ιερωσύνης δόθηκε πρώτα στους αποστόλους (τους μαθητές του Χριστού), την ημέρα της Πεντηκοστής, δηλαδή δέκα μέρες μετά την ανάληψη του Χριστού, όταν εκείνοι έλαβαν την «επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος», όπως βλέπουμε στο βιβλίο Πράξεις των Αποστόλων, που βρίσκεται μέσα στην Καινή Διαθήκη, μετά τα Ευαγγέλια. Οι απόστολοι, πηγαίνοντας σε πολλούς τόπους, χειροτονούσαν επισκόπους, δηλ. πνευματικούς πατέρες και οδηγούς των χριστιανών κάθε περιοχής, κι έτσι, από γενιά σε γενιά, έφτασε ώς εμάς (γι' αυτό, ένας επίσκοπος, για να είναι γνήσιος, πρέπει να έχει «αποστολική διαδοχή», δηλ. να μπορούμε να βρούμε προς τα πίσω τη σειρά εκείνων που τον χειροτόνησαν, μέχρι τους αποστόλους).

Όλοι οι ορθόδοξοι χριστιανοί (άντρες και γυναίκες) έχουμε μερίδιο από την ιερωσύνη του Χριστού λαμβάνοντας τη **«γενική ιερωσύνη»** με το μυστήριο του χρίσματος (όταν δηλ. ο ιερέας βάζει άγιο μύρο στο «νεοφώτιστο», στον άνθρωπο που μόλις έχει βαπτιστεί), γι' αυτό μπορούμε να τελέσουμε το «αεροβάπτισμα» – να «βαφτίσουμε στον αέρα» ένα παιδί, αν κινδυνεύει η ζωή του και επείγει να βαπτιστεί και να ενωθεί με το Χριστό. Άρα, όλοι είμαστε ιερείς (και οι γυναίκες και τα παιδιά), γι' αυτό και η ευθύνη μας να εφαρμόζουμε τις εντολές του Χριστού και να καθοδηγούμε με αγάπη τους συνανθρώπους μας είναι μεγάλη. Η ιερωσύνη των ιερέων είναι η **«ειδική ιερωσύνη»**, που την αποχτούν για όλη τους τη ζωή με χειροτονία από έναν κανονικά χειροτονημένο επίσκοπο. Έτσι, μπορούν να τελούν τα Μυστήρια της Εκκλησίας, φορώντας όμως απαραίτητα το σημαντικότερο κομμάτι της ιερατικής τους στολής, το *πετραχήλι* («επιτραχήλιο» = αυτό που μπαίνει πάνω στον τράχηλο).

Ο χαμηλότερος βαθμός της ειδικής ιερωσύνης (που δεν φοράει πετραχήλι) είναι ο **διάκονος** (=αυτός που *διακονεί*, δηλ. υπηρετεί, ο γνωστός μας *διάκος*). Ο μεσαίος βαθμός είναι ο **πρεσβύτερος**, ο γνωστός μας *παπάς* (papa = πατέρας στα λατινικά). Ο ανώτερος και βασικότερος βαθμός (από τα χέρια του οποίου παίρνουν την ιερωσύνη τους και οι άλλοι δύο) είναι ο **επίσκοπος**, δηλαδή ο *δεσπότης* («επίσκοπος» = αυτός που επισκοπεί – εποπτεύει, καθοδηγεί – ενώ «δεσπότης» = αυτός που δεσπόζει, δηλ. φαίνεται από μακριά. Η λέξη δεσπότης ήταν τίτλος πολιτικών αρχόντων στο Βυζάντιο και πέρασε στους επισκόπους την εποχή της Τουρκοκρατίας, όταν έπρεπε να εκπροσωπήσουν το σκλαβωμένο λαό μας απέναντι στους κατακτητές).

Πρώτοι μεταξύ ίσων

«Πατριάρχης», «αρχιεπίσκοπος» και «μητροπολίτης» **δεν είναι ανώτεροι βαθμοί ιερωσύνης**, αλλά τίτλοι επισκόπων που βρίσκονται σε συγκεκριμένες πόλεις και είναι φορτωμένοι με αυξημένες ευθύνες απέναντι στον ορθόδοξο λαό, ανάλογα με την πόλη στην οποία βρίσκονται και την περιοχή που έχουν υπό την ευθύνη τους. Συνεπώς, πατριάρχες, αρχιεπίσκοποι και μητροπολίτες είναι ίσοι μεταξύ τους: είναι όλοι επίσκοποι.

Ο πατριάρχης δεν είναι ο «γενικός αρχηγός» της Εκκλησίας, ούτε ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών π.χ. είναι γενικός αρχηγός της Εκκλησίας της Ελλάδος ή ο αρχιεπίσκοπος Κρήτης γενικός αρχηγός της Εκκλησίας της Κρήτης. **Γενικός αρχηγός («κεφαλή») της Εκκλησίας είναι μόνον ο Χριστός.** Τα πατριαρχεία και όλες οι τοπικές Εκκλησίες (π.χ. της Ελλάδος ή της Κρήτης) διοικούνται από τις ιερές Συνόδους (συμβούλια όλων των επισκόπων). Ο πατριάρχης και ο αρχιεπίσκοπος είναι «πρώτοι μεταξύ ίσων». Συγκεκριμένα ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών π.χ. έχει

ευθύνη και δικαιώματα μόνο στην αρχιεπισκοπή Αθηνών (ούτε καν σε όλη την Αττική) και ο αρχιεπίσκοπος Κρήτης μόνο στην αρχιεπισκοπή Κρήτης (Ηράκλειο).

Η Εκκλησία της Ελλάδος είναι «αυτοκέφαλη» (ανεξάρτητη). Ανακηρύχθηκε έτσι το 1830 και αποκόπηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Η Κρήτη τότε, η Ήπειρος, η Μακεδονία και η Θράκη ήταν ακόμη τουρκοκρατούμενες. Όταν οι περιοχές αυτές ενώθηκαν με το ελεύθερο ελληνικό κράτος, το 1913, οι λοιπές υπήχθησαν στην Εκκλησία της Ελλάδος (με κάποιο δικαίωμα του πατριάρχη στην επιλογή των επισκόπων), ενώ η Κρήτη έγινε «ημιαυτόνομη», με δική της ιερά Σύνοδο, αλλά υπό την πνευματική εποπτεία του πατριαρχείου. Τα Δωδεκάνησα, που ελευθερώθηκαν από την ιταλική κυριαρχία και ενώθηκαν με την Ελλάδα μόλις το 1948, παραμένουν μέρος της Εκκλησίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως είναι ο Οικουμενικός Πατριάρχης, με ευθύνη σε όλη την Οικουμένη (όλο τον κόσμο), αλλά, όπως είπαμε, δεν είναι γενικός αρχηγός της Ορθοδοξίας (δεν έχουμε γενικό αρχηγό, παρά μόνο το Χριστό). Υπάρχουν εξάλλου εννέα ορθόδοξοι πατριάρχες, ίσοι μεταξύ τους και με όλους τους επισκόπους: τα «αρχαία πατριαρχεία» είναι Κωνσταντινουπόλεως, Αλεξανδρείας της Αιγύπτου (και όλης της Αφρικής), Αντιοχείας της Συρίας και Ιεροσολύμων, ενώ τα νεώτερα είναι τα πατριαρχεία της Ρωσίας, της Σερβίας, της Ρουμανίας, της Γεωργίας και της Βουλγαρίας. Αρχαίο πατριαρχείο ήταν και της Ρώμης (τιμητικά «πρώτο» μαζί με της Κων/πολης, επειδή ήταν οι δυο πρωτεύουσες της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας), αλλά αποσχίστηκε το 1054 μ.Χ. και δημιούργησε τη δική του «Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία».

Ο ιερέας δεν είναι «αντιπρόσωπος του Θεού στη γη»

Ο Θεός δε χρειάζεται αντιπροσώπους, ούτε μεσάζοντες. Ο άνθρωπος, με την προσευχή του (όταν φυσικά βγαίνει απ' την καρδιά του), επικοινωνεί απευθείας μαζί Του. Στην πραγματικότητα, το αντίθετο συμβαίνει: **ο ιερέας είναι εκπρόσωπος των ανθρώπων προς το Θεό.**

Όπως είπαμε, όλοι οι ορθόδοξοι χριστιανοί είμαστε ιερείς, άντρες και γυναίκες, έχοντας το χάρισμα της «γενικής ιερωσύνης», που το παίρνουμε με το μυστήριο του χρίσματος. Έτσι, όλοι μαζί – όλος ο λαός – τελούμε τη θεία λειτουργία και τις άλλες θρησκευτικές τελετές. Κάποιος όμως θα πρέπει να βάλει τα χέρια του στην αγία τράπεζα, να πιάσει το ψωμί, το κρασί κ.τ.λ., να φροντίσει για την ψυχή μας και να μας βοηθήσει στο δρόμο της ένωσής μας με το Θεό. Αυτός είναι ο ιερέας, που έχει το χάρισμα της «ειδικής ιερωσύνης», με το οποίο: δεν έχει κανενός είδους εξουσία πάνω στο λαό, ούτε ιδιαίτερα προνόμια απέναντι στο Θεό, αλλά αντίθετα, έχει τη βαριά ευθύνη να βοηθήσει τον καθένα από μας να προοδεύσει πνευματικά και ηθικά, να πλησιάσει το Θεό και να ενωθεί με Αυτόν.

Γι' αυτό, στη θεία λειτουργία, ο ιερέας διαβάζει πολλές προσευχές για να συγχωρεθούν οι δικές του αμαρτίες και γι' αυτό μεταλαβαίνει πρώτος και μετά ο ίδιος μεταλαβαίνει τους άλλους χριστιανούς: γιατί έχει τόσο βαρύ φορτίο και τόσο μεγάλη ευθύνη (ενώ είναι ένας αμαρτωλός άνθρωπος, όπως εμείς), που πρέπει πρώτα να πάρει τη δύναμη που προσφέρει ο Θεός, μέσω της θείας μετάληψης, για να μπορέσει έπειτα να ωφελήσει και τους άλλους.

Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος (συγγραφέας της λειτουργίας που γίνεται κάθε Κυριακή) λέει:

«Όταν έρχεται η ώρα της τελέσεως των υπερθαύμαστων μυστηρίων, εύχεται ο ιερέας στο λαό και ο λαός στον ιερέα, αφού η φράση "και μετά του πνεύματος σου" δε σημαίνει τίποτε άλλο από αυτήν την ανταπόδοση της ευχής. Αλλά και οι ευχές (=προσευχές) *που αναπέμπονται κατά την τέλεση της Ευχαριστίας* (θείας μετάληψης) *λέγονται από κοινού. Δεν προσφέρει λοιπόν την Ευχαριστία ο ιερέας μόνος, αλλά μαζί του και όλος ο λαός. Κάνει την αρχή βέβαια ο ιερέας με τον πρώτο λόγο, αλλά, αφού, στη συνέχεια, συμφωνήσουν όλοι ότι "αξίως και δικαίως" γίνεται τού-*

το, τότε αρχίζει την ευχή της Ευχαριστίας. Και γιατί θαυμάζεις ακούγοντας ότι ο λαός εύχεται μαζί με τον ιερέα, όταν αυτός ο λαός και με αυτά τα ίδια τα χερουβείμ και τις άνω δυνάμεις τους ιερούς εκείνους ύμνους αναπέμπει;» (Αγ. Ιωάννου Χρυσοστόμου, Ε.Π.Ε. Τόμος 19ος, σελ. 486, 488 – και εδώ: http://proskynitis.blogspot.gr/2010/11/blog-post.html).

Ο ιερέας ως υποστηρικτής των ανθρώπων στον πνευματικό και ηθικό αγώνα

Όμως ο ιερέας δεν έχει μόνη αποστολή την τέλεση των ιερών μυστηρίων, αλλά και την υποστήριξη των ανθρώπων, ώστε να μπορέσουν, αν θέλουν, να πλησιάσουν το Θεό και να ενωθούν με Αυτόν.

Την υποστήριξη αυτή ο ιερέας την πραγματοποιεί κυρίως με τρεις τρόπους: με την **προσευχή του** υπέρ όλου του λαού, με την **επεξήγηση και τη διδασκαλία** του ορθόδοξου πνευματικού δρόμου – ώστε να τον γνωρίσει κάθε άνθρωπος και να μπορεί να επιλέξει αν θέλει να τον ακολουθήσει – και με το **μυστήριο της εξομολόγησης**.

Για την προσευχή του ιερέα, ένας σύγχρονος αγιασμένος ερημίτης του Αγίου Όρους είπε κάποτε σ' ένα νεαρό παπά, που σήμερα είναι ο μητροπολίτης Ναυπάκτου Ιερόθεος Βλάχος:

«Την ώρα που οι χριστιανοί κοιμούνται, ο ιερέας να ξαγρυπνά και ν' αφήνει το νου του, σαν το σκυλί, ελεύθερο και άγρυπνο, για να κράζει προς το Θεό για το λαό Του. Πόσοι εκείνη την ώρα ασωτεύουν! Πόσοι θέλουν να αυτοκτονήσουν! Πόσοι είναι έτοιμοι να διαπράξουν φοβερά εγκλήματα! Πόσοι είναι απογοητευμένοι και στερούνται απ' όλα τα αγαθά! Για όλους αυτούς να λέτε την "ευχή", δηλαδή "Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησον τους δούλους σου"»… (από το βιβλίο *Μια βραδιά στην έρημο του Αγίου Όρους – συζήτηση με ερημίτη για την «ευχή»*, σελ. 152).

Προσευχή του ιερέα κατά τη θεία λειτουργία

Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ μόνος ἅγιος, ὁ δεχόμενος θυσίαν αἰνέσεως παρὰ τῶν ἐπικαλουμένων σε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, πρόσδεξαι καὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν τὴν δέησιν καὶ προσάγαγε τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ· καὶ ἱκάνωσον ἡμᾶς προσενεγκεῖν σοι δῶρά τε καὶ θυσίας πνευματικὰς ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς εὑρεῖν χάριν ἐνώπιόν σου, τοῦ γενέσθαι σοι εὐπρόσδεκτον τὴν θυσίαν ἡμῶν, καὶ ἐπισκηνῶσαι τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτός σου τὸ ἀγαθὸν ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαόν σου. Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Στα νέα ελληνικά: *Κύριε Θεὲ παντοκράτορα, ἐσὺ ποὺ μόνος εἶσαι ἅγιος καὶ δέχεσαι πνευματικὴ θυσία ἀπ' ὅσους σὲ ἐπικαλοῦνται μὲ ὅλη τους τὴν καρδιά, δέξου κι ἀπὸ μᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς τὴ δέηση καὶ φέρ' την στὸ οὐράνιο καὶ ἅγιο θυσιαστήριό σου· καὶ κάνε μας ἱκανοὺς νὰ σοῦ προσφέρωμε δῶρα καὶ πνευματικὲς θυσίες γιὰ τὰ δικά μας ἁμαρτήματα καὶ γιὰ τοῦ λαοῦ τὰ ἀγνοήματα. Καὶ ἀξίωσέ μας νὰ βροῦμε χάρη καὶ νὰ σταθοῦμε μπροστά σου, γιὰ νὰ γίνη εὐπρόσδεκτη σὲ σένα ἡ θυσία μας καὶ νά 'ρθη καὶ νὰ μείνη σ' ἐμᾶς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τῆς χάρης σου, καὶ σὲ τοῦτα ἐδῶ τὰ δῶρα καὶ σ' ὅλο τὸ λαό σου. Μὲ τὰ σπλαχνικὰ αἰσθήματα τοῦ μονογενῆ σου Υἱοῦ, ποὺ μαζί του καὶ μὲ τὸ πανάγιο καὶ ἀγαθὸ καὶ ζωοποιό σου Πνεῦμα εἶσαι δοξασμένος, τώρα καὶ πάντα καὶ στοὺς ἀτελεύτητους αἰῶνες.*

«Φῶς Ἱλαρόν»
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΝ ΡΕΘΥΜΝΗΣ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ.
Τ.Κ. 741 00 ΡΕΘΥΜΝΟ. Τηλ.: 28310 28854 - e-mail: riginiot@gmail.com
ΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ: Ἱερός Ἐνοριακός Ναός Ἁγίων Ἀναργύρων
Περιβολίων Ρεθύμνης.
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Θεόδωρος Ι. Ρηγινιώτης.